

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kralje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posredna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna petil-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

104. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 30. septembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravištvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Bodite pripravljeni!

Politične homatije v Avstriji, ki so pravzaprav zelo nepolitične, se šuščejo boljbolj tja, odkoder ni več izhoda. Baron Bienenrth, ki menda res ne razume, da je zgrešil svoj poklic, čaka pač še na čudež, a tudi on bo čakal zaman. Poluradno se razglasa, da bo državni zbor sklican na dan 5. novembra. To se seveda lahko zgodi. Drugo je pa vprašanje, kaj sme baron Bienenrth še pričakovati od tega.

Barometer za politični položaj je v češkem deželnem zboru. Tam pa kaže vihar. Drugače seveda tudi ne more biti, zakaj če bi bil Bienenrth stavil, na napravi toliko nerodnosti, kolikor jih ni napravil še noben avstrijski ministrijski predsednik, bi bil že sijajno dobil stavo. Vodja avstrijske uradne politike je namreč začel «reševati» narodno vprašanje. Najprej je ponovil greh, ki bi se že lahko imenoval podedovani greh avstrijskih vlad. Namesto da bi spoznal, da je rešitev narodnega vprašanja splošna avstrijska naloga, da se je torej te rešitve treba pogumno lotiti na celi črti, se je spravil na Češko in hoče tam urejevati jezikovne razmere.

S takimi poskusi se ne more nikdar doseči nič trajnega, zlasti pa nič splošnega. Če bi se tudi posrečilo, da bi v Pragi Čehi in Nemci sprejeli Bienenrthove jezikovne načrte, katere je izdelala itak že Beckova vlada, bi se vendar nadaljeval jezikovni boj med Čehi in Nemci na Moravskem, Sleziji, na Spodnjem Avstrijskem. In seveda bi se nadaljeval jezikovni boj med Slovenci in Nemci, med Slovenci in Italijani, med Italijani in Nemci i. t. d. To je krparija, ne pa reševanje narodnega vprašanja.

Pripomniti je treba ob tej priliki, da je nezaupanje v Bienenrthovo metodo do skrajnosti opravičeno. Na Češkem so Nemci v manjšini. Če se morajo samo tam pogajati s Čehi, se razume samoposebi, da bodo z veseljem spravili v žep vsak dobiček, ki ga dosežejo. Toda na Štajerskem so v večini in če bodo tam Slovenci zahtevali enakopravnost, jim lahko pokažejo osle.

Samo če se morajo vsi narodi sočasno pogajati, morajo vsi spoznati, da se nič ne doseže z diktaturo, ampak da se je treba pobotati. Tega torej Bienenrth ni spoznal. A njegovo politično umevanje je še mnogo krajše. Predložil je češkemu deželnemu zboru kratkoma svoje načrte o ustanovitvi okrožnih vlad i. t. d., ter je prepustil sovražnim strankam, da sprejmejo njegove osnove. Najbrže se sedaj čudi navsomoč, da niso deželnozborske stranke srečne in presrečne, temveč da delajo to, kar bi bil moral v takih okoliščinah pričakovati vsak otrok, da se kregajo.

Doslej sploh še ni znano, kdaj bo druga plenarha seja češkega deželnega zbora. Še manj pa vé kdo, kako pripraviti češke in nemške meščanske stranke do dela. Če bi imel Bienenrth nekaj več državniskega spoznanja, nego ga ima, bi že lahko vedel, da se meščanske stranke v češkem deželnem zboru ne plašijo toliko jezikovnih načrtov, kolikor — volilne reforme. Za podlago posvetovanja se lahko sprejme najslabši načrt, saj se v razpravi lahko izpremeni ves zakon od prve do zadnje besede. Toda čim bi deželni zbor začel delati, se ne bi mogel izogniti volilni reformi in tam bi bilo treba pokazati pravo barvo. Tega se boji gospoda. Zato je češki deželni zbor neploden.

To je pa že najslabše znamenje za državni bor. Sicer ne bi moralo biti tako, ampak v Av-

striji je pač tako, da porodi blaznost na enem koncu takoj blaznost na drugem kraju. In kaj bo, če se pojavi obstrukcija zopet v državnem zboru?

Če bi se Bienenrth umaknil in prišel na njegovo mesto človek, ki ve, kaj je politika, bi se morda razmere uredile. Zakaj resnega vzroka, da bi se moral razbiti parlament, ni nobenega. Toda Bienenrth se noče umakniti in s tem je že skoraj povedano, da parlament ne bo sposoben za delo. Kaj pa tedaj?

Doslej je doživelo ljudstvo s tem parlamentom samo razočaranje. Zlasti letos je bilo zasedanje popolnoma neplodno. Vlada je dobila svoj proračun, svoje rekrute, ljudstvo pa nič drugega, nego nezno draginjo. Cela vrsta zakonov, ki bi bili imeli koristiti ljudstvu, je bila že zrela a ne eden se ni sprejel. In če ostane položaj tak, kakršen je, tudi ni mogoče, da bi se izvršila katerakoli socialna reforma.

Odkar se je državni zbor zaključil, ni storil Bienenrth ničesar, da bi za jesen zagotovil ali vsaj olajšal delavnost parlamenta. In sedaj bi res bilo treba skoraj čudeža, da bi se ta parlament poprijel resnega dela. V teh razmerah se bo moralo od vlade, ki nima poguma, da bi sama šla, zahtevati, da vpraša volilce, torej da razpusti državni zbor in razpiše nove volitve.

Zaradi tega je treba, da so volilci pripravljeni na vse. Morda bo treba iti na volišče prej, nego mislijo!

Goriške volitve.

V Gorici, 27. septembra.

V nedeljo so bile po Goriškem toliko pričakovane deželnozborske volitve iz splošnega razreda. Dasi je ta hip definitivni uspeh še neznan, vendar že danes lahko konstatiramo, da je socialno-demokratska stranka s svojim rezultatom lahko popolnoma zadovoljna. Preden bo list dotiskan, dobite pač že natančno poročilo, kajti jutri, v torek, dopoldne se snide glavna komisija na skrutinij. Že danes pa je gotovo to, da je lažiliberalna stranka doživela popoln poraz, bodisi da so vsi njeni kandidati že propadli ali pa da je ožja volitev.

Nedeljska volitev pomenja začetek političnega očiščenja na Goriškem. Socialni demokratje pač nimamo razloga, veseliti se klerikalne zmage, pač pa nam mora biti propad liberalonske klike v zadoščenje. Da je posledica tega poraza klerikalen uspeh, je večalimanj postranska reč in končno je tudi to pozdraviti, zakaj resen boj proti klerikalizmu postane šele mogoč, kadar izgine korumpirana, vse politično življenje strupeča koristolovska koterija, ki uganja na Goriškem svoj švindl pod imenom svobodomiselnosti.

V porazu liberalizma ni nič tragičnega, ampak neskončno klavern je. Do zadnjega trenutka so vodili volilno agitacijo na tako otročji način, da se jim je moral vsakdo smejati. Zdi se, da res niso vedeli, kako so že od vseh bogov zapušteni in da so resnično upali na zmago; vsaj pričakovali so jo tako, kakor da jo imajo v žepu. Trudili so se res, kar se je dalo. Posebno so si prizadevali, loviti naše glasove, češ, da naj naši pristasi glasujejo za «protiklerikalno» listo. O «uničenju črnega klerikalizma» se je mnogo deklamiralo in na Vipavskem se je demagogom celo posrečilo, poloviti s to hinavščino glasove nekaterih z nami simpatizirajočih volilcev. Rešilo jih to farizejstvo ni, delavstvo pa bo storilo prav, če si zapomni dotične agitatorje, zlasti nekatere učitelje, ki se ob vsaki priliki rote, da so socialisti, pa so sedaj

agitirali proti nam celo z nepoštenimi sredstvi.

Poraz psevdoliberalizma je povzročil med našimi zavednimi pristasi neprikrito zadoščenje. Najboljši sodrugi smatrajo za svojo zmago, da je strit liberalonski terorizem in vriskajo veselja. Morda se bo to komu v drugih deželah čudno zdelo. Ampak kdor pozna razmere na Goriškem, bo razumel to radost in vedel, da je opravičena. Socialna demokracija ni imela nikjer tako podlih, farizejskih sovražnikov; nobena stranka je ni tako infamno sramotila, kakor lažiliberalna, daši je vedela, da ne more brez nas doseči nobenega uspeha. Dovolj je, da se spomni goriški socialist na zadnje ožje volitve. Beračili so takrat za socialistične glasove, prisegali so, da nimajo nobenega stika s stavkokazno N. D. O., kadili so socialni demokraciji in čim so jih socialno-demokratski glasovi rešili, se je svojat zagnala v socialno demokracijo z obrekovanjem, z blatenjem, z najpodlejšimi lažmi, tako da se je moralo vsakomur zgnusiti.

Zato bi bile tudi naravnost žaljivo za naše sodruge, če bi jim še enkrat priporočali, naj gredo reševati to propalo družbo. Ne vemo še, ali bodo ožje volitve ali ne, ampak če bodo, je že danes gotovo, da ostane naša stranka doma in prepusti nasprotnikom, naj se sami koljejo, kakor se hočejo in znajo. To seveda še ni oficijelni sklep, a kdor pozna razpoloženje med našimi pristasi, je že danes prepričan, da je vsak drug sklep nemogoč. Tudi ne dvomimo, da nam ga izvrševalni odbor odobri.

Da dobe naši čitatelji čim jasnejšo sliko, podajamo v naslednjem številu naših glasov pri letošnjih in pri zadnjih volitvah, da se spozna izprememba.

Dobili so glasov:

V občini:	Letos			Leta 1907	Narodek	Izguba
	Tuma	Marica	Vrčun			
Nabrežina . . .	190	187	190	89	101	—
Podgora . . .	182	174	174	126	56	—
Solkan . . .	125	125	115	62	63	—
Štandrež . . .	87	86	87	22	65	—
Sovodnje . . .	74	75	73	9	65	—
Miren . . .	49	49	49	27	22	—
Sempolaj . . .	64	64	64	32	22	—
Vrtojba ¹⁾ . . .	106	106	106	96	10	—
Divača . . .	43	43	43	—	43	—
Cerkno ²⁾ . . .	46	46	46	96	—	10
Slivno . . .	34	34	34	1	33	—
Opatje selo . . .	7	20	19	2	17	—
Belje . . .	3	3	3	3	—	—
Brstovica . . .	18	18	18	—	18	—
Renče . . .	2	2	2	1	1	—
St. Peter . . .	1	1	1	1	—	—
Sv. Križ ³⁾ . . .	14	14	15	7	7	—
Ajdovščina . . .	4	4	4	—	4	—
Movhinje . . .	1	4	1	—	4	—
Tolmin . . .	12	8	8	—	12	—
Sv. Lucija . . .	25	25	25	12	13	—
Kanal . . .	5	5	5	7	—	2
Log . . .	8	8	8	—	8	—
Sežana . . .	8	8	8	7	1	—
Štrilje . . .	16	16	16	7	9	—
Grahovo . . .	18	18	18	7	11	—
Huda južna . . .	14	14	14	1	13	—
Rihenberg . . .	2	2	2	—	2	—
Velike Zablje . . .	3	3	3	—	3	—
Ponikve . . .	1	1	1	—	1	—
Skupaj . . .	1162	1163	1152	615	604	12

¹⁾ V Vrtojbi je do 40 zidarjev socialistov, ki so še izven dežele na delu, sicer bi imeli tam okrog 150 glasov.

²⁾ Zidarji iz Otaleža in Cerknega so večinoma še izven dežele na delu.

^{*)} V Sv. Križu je dobil sodrug Vrčon pri zadnjih volitvah 55 glasov, toda njegova sodruga le po 7; sedaj so glasovi kompaktno oddani.

Manjka mi še poročilo iz Devina in s Povirja ter pregled občin, v katerih so za naše kandidate oddani posamezni ali pa maloštevilni glasovi, ki se navadno izkazujejo kot »razpršeni«. Ako bo poročilo glavne komisije tudi glede na te glasove točno, se skoraj gotovo izkaže, da smo dosegli 1200 glasov, kar se mora označiti za velikanski napredek, zlasti spričo terorizma, ki se je vršil ob teh volitvah.

Poročilo je za vse naše sodruge, ki jim je razvoj stranke na srcu, zelo poučno. Iz njega pred vsem lahko spoznajo, kako potrebna je za našo stranko organizacija. Socialna demokracija ne more delovati s frazami, ki za trenutek lahko zaslepe. Uspehe lahko dosega samo tam, kjer ima prepričane pristaše. In za to je potrebno dvoje: Dobra organizacija in tisk. Povsod, kjer imamo dobro organizacijo in kjer sodrugi redno čitajo naše časopise, smo dosegli uspehe; tam, kjer se nimamo organizacije, nismo dobili glasov. Naravnost velikanski napredek vidimo v Solkanu, Podgori, Sempolaju, Nabrežini, Vrtojbi, Standrežu, Sovodnjah. Prav v teh krajih imamo dobre organizacije, prav tukaj čitajo delavci in se politično poučujejo.

To je torej nauk, ki ga mora vpoštevati vsak sodrug. Naša politična organizacija se mora razširiti po vsej deželi ter povsod izpolniti, če hočemo priti do zmage. Agitacija se ne sme ustaviti niti za hip in vsak sodrug mora postati agitator.

Sedaj se začne boj proti zadnjim ostankom liberalizma, a glavna vojna proti klerikalizmu. Zavedati se moramo, da narašča posledaj tudi naša odgovornost. Glavni politični boj se izvojuje tudi na Goriškem med klerikalizmom in socializmom; naša naloga je torej, organizirati protiklerikalno ljudstvo v deželi, da bo zmožno, z vso močjo nastopiti proti zadnjemu sovražniku, ki nam ostane. Naj se sodrugi spomnijo, da bomo morda prav v kratkem zopet poklicani na bojišče, ker nihče ne ve, kdaj bodo potrebne nove volitve za državni zbor!

Socialni demokraciji na Goriškem se je odprla pot. Naša ideja je prišla ljudstvu v srce. Ne le industrialni delavec, ampak tudi marsikateri mali kmet se je prepričal, da je edina pomoč v demokraciji in v socializmu. To pokazuje lepo število naših glasov v Vrtojbi, v Sovodnjah, v Standrežu. Pojdimo torej z novim pogumom na delo in zmaga bo naša.

Josip Petejan.

Volitve v Furlaniji.

V italijanskem delu goriške dežele bode ožja volitev med italijanskimi liberalci in klerikalci. Italijanska socialistična stranka je nazadovala za nekoliko glasov zlasti v Gorici, ker je njena organizacija absolutno nezadostna in ker je bil tudi koruptni terorizem italijanskih nacionalistov tako nezaslišan kakor se nikdar ne. Na vsak način se bodo morali italijanski sodrugi bolje poprijeti dela, nego doslej.

Poleg tega pa nas zanima še nekaj. »Združene« slovenske narodnjške stranke so kandidirale tudi v italijanskem delu dežele, češ, da pokažejo moč Slovencev v Gorici. Če bi bili nalašč hoteli skodovati političnemu položaju Slovencev, ne bi bili mogli ravnati bolj nerodno. Pri zadnjih državnoborskih volitvah se je oddalo v Gorici še 970 glasov za slovenskega kandidata; sedaj so jih dobili v mestu in v Furlaniji skupaj komaj 640. To je sramota, da ji ga ni para in seveda se ni čuditi, da kriče italijanski narodnjški listi, da ni Slovencev v Gorici. Odgovornost za to blamažo pa ne zadene nikogar drugega nego narodnjakarje, ki nimajo nič drugega, nego dolge jezike. Če so postavili kandidate, je bila tudi njihova dolžnost, pridobiti jim glasove tam, kjer jih je kaj. A gospodje so si hoteli napraviti kaj lahko dela. Namesto da bi bili sli med narodnjške Slovence, pa med njimi agitirali in jih organizirali za volitve, so zapeli socialistom tisto bedasto pesem, ki ne izvabi nobenega mačka več iz zapečka, da je »izdajalec« naroda, kdor ne glasuje po njihovi komandi. Gospodje so res preveč naivni. Slovenski zavedni socialisti ve predobro, da koristi svojemu narodu najbolj, če pomaga socialistom do zmage. Ampak dočim so uganjali gospodje to neumno agitacijo, so jim italijanski nacionalci vozili njihove ljudi pijane na volišče,

glasovat za italijanske nacionalce. Absolutna politična nesposobnost narodnjakarjev se kaže, kamorkoli človek pogleda. In za Slovence ne bo boljših glasov, dokler ne izgine ta svojat.

Splošno delavska zveza »Vzajemnost«.

Pred kratkim se je v Ljubljani ustanovilo novo društvo z imenom »Vzajemnost« in kljub kratki dobi svojega obstanka ima že lepo število članov. Seveda se mora to smatrati šele kot začetek, cilj pa bo dosežen šele tedaj, ko bo vsak ljubljanski sodrug član tega društva.

Če bi kdo vprašal, čemu je bilo treba »Vzajemnosti«, ko je že poleg politične organizacije lepa vrsta strokovnih in se snujejo že tudi razne gospodarske organizacije, je odgovor vendar lahak. Z razvojem stranke naraščajo njene naloge in vsaka se mora izvršiti, če se noče, da bi gibanje obtičalo. Vsako delo je pa le tedaj uspešno, če ima pravo podlago in če je prav organizirano. Za raznovrstne naloge pa primanjkuje stranki primerna organizacija in to vrzel ima izpolniti novo društvo.

Predvsem se bridko čuti, da nima stranka v Ljubljani nobene organizacije, ki bi obsegala vse pristaše. Strokovna organizacija je osnovana na strokah — to se razume samobesbi. A tudi v vseh strokovnih organizacijah skupaj še niso vsi pristaši stranke, zakaj mnogo je, žal, še takih, ki iz različnih — seveda netehtnih — razlogov niso člani strokovne organizacije, nekoliko je tudi takih, ki sploh še nimajo primernih strokovnih društev.

Politično društvo v sedanjih razmerah ne more niti dajati pristojstva vsem članom stranke. S svojim društvenim pravom je Avstrija tako zaostala, da je civiliziranega človeku sram. Štiriindvajset ur, preden doseže moč štiriindvajseto leto, se ne sme biti član političnega društva; ženi je vstop v politično društvo kratkoma prepovedan in enako so usta zamašena človeku, ki nima državljske pravice v Avstriji, pa četudi živi od mladih nog v tej državi. Dokler velja reakcionarni zakon, ne bo nikdar mogoče, na podlagi članstva političnega društva poznati člane stranke.

To je vendar prvi pogoj za stranko, ki hoče biti sposobna za delo. Zaradi zastarelosti in nezmišelnosti zakona ne more stranka čepeti za pečjo. Bilo bi seveda bolj primerno, če bi mogla politična stranka postaviti vso svojo organizacijo na podlago političnih društev. A dokler je to nemogoče že radi tega, ker ne smejo politična društva stopati v vzajemno dotiko, se morajo iskati druga pota.

»Vzajemnost« ima toraj namen, zbrati vse sodruge v Ljubljani v eno organizacijo, da se omogoči enotno nastopanje za vsak slučaj. Seveda s katastrofom pristašev ne mora biti izpolnjena društvena naloga. »Vzajemnost« mora prevzeti vse liste dolžnosti, ki se pojavljajo v življenju stranke, za katere pa ni poskrbljeno v politični in strokovni organizaciji.

V to vrsto je vsi predvsem izobrazbo, ki se je v stranki od nekdanj smatrala za jako važno stvar. Znano je, da so bile prve organizacije, ki so jih osnovali socialistično-misleči delavci, izobraževalna društva. Kmalu se je seveda pokazalo, da to ne zadostuje. Izobraževalna društva so se jela umikati strokovnim organizacijam, ki so imele voditi gospodarski boj za izboljšanje delavskega položaja, brez česar je vsak napredek delavskega ljudstva nemogoč. Strokovne organizacije so hotele in imele prevzeti tudi izobrazbo svojih članov in ne da se tajili, da so marsikaj dobrega storile tudi na tem polju. Zlasti so, kjerkoli so bile kaj močnejše, urejevali knjižnice in tako posredovale članom dobro berilo. Vendar pa niso mogle storiti nič popolnega, ker je vsakdanji gospodarski boj preveč obremenjeval njihove moči. Pokazala se je povsod potreba, ustanoviti za izobraževalne svrhe posebne organizacije, ki so v velikih industrialnih središčih dosegle že visoko stopnjo. Delavska šola v Berlinu, potovalni kurzi po Nemčiji, tudi strankina šola na Dunaju so zavedi, ki se lahko pokažejo. Pri nas se seveda še ne more misliti na to, da bi tekmovali z njimi. Za to smo še premajhni in presiromašni. Ampak treba je vendar začeti, odnosno nadaljevati, kar se je že začelo.

»Vzajemnost« ima torej prevzeti izobraževalno delo, za sedaj v tistih mejah, ki so mogoče, delati pa ima na to, da se sčasoma dosežejo vsa potrebna sredstva, da dobe tudi slovenski delavci lahko vso izobrazbo, ki jo uživajo tovarisi drugih narodov.

V zadnjih časih so se pojavile med sodrugi tudi druge želje. Delavci hrepene tudi po razvedrilu, nekateri bi se radi bavili z zdravim športom, a radi bi tudi to imeli pod svojo streho. Starjša želja je že, da bi delavstvo dobilo redni pevski zbor. Marsikateri sodrug bi rad telovadil, drugi bi poleteli radi sli semtertja v hrbe. Vsem tem namenom hoče služiti »Vzajemnost« in če se ji naloga posreči, bo to gotovo v korist stranki, ki potrebuje duševno in telesno zdravih in krepkih članov.

Da doseže novo društvo svoj namen, je treba predvsem, da mu pristopi vsakdo, ki hoče veljati za socialnega demokrata. Zeleti bi bilo, da se to zgodi čimprej.

Iz stranke.

o Jugoslovanska konferenca. Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke je na zadnji seji sklenil, da se skliče jugoslovanska konferenca, ki se je spomladi radi kritičnega političnega položaja odg. dila, na dan 31. oktobra in 1. novembra v Ljubljano. Vabila na konferenco se že razpošiljajo.

o Goriški zaupniki so imeli dne 23. t. m. sejo, na kateri se je sklenilo, da stopi stranka v kmečkih občinah s svojimi kandidati v boj. Vse sodruge toraj opozarjamo, da začno takoj z agitacijo po kmečkih občinah.

o Izredna seja goriških zaupnikov bo nocoj, v četrtek zvečer v Gorici. Sklep se takoj razglaša.

o Goriški sodrugi, ki imajo nabiralne pole za volilni sklad, so naproseni, da jih vrnejo tajnistvu, ki nujno potrebuje nabrani denar. Imena darovateljev se objavijo prihodnji teden.

Domače vesti.

— **Liberalne vrste na Kranjskem** imajo od dnedodne več lukenj. Tragikomedija! Človeku se gabi, če vidi ljudi, ki so se še včeraj širokoustili s svojim liberalizmom, s svobodno mislijo in bogve s kakšnimi ideali, danes v predsobju Sustersiča in tovarisev, z najpobožnejšimi obrazi. In koliko jih je! In kakšni levi! Čemu, za vse križe, je še liberalna stranka na Slovenskem? Edino zato, da imajo klerikalci svoj rezervoar. Zalostno, če ljudje še ne razumejo, da je pogin liberalizma edina rešitev pred klerikalizmom.

— **»Slovanski Narod« v boju za Bienertovo vlado.** Znano je, da je Bienertova vlada izmed vseh vlad, kar jih je v zadnjem času nadlegovalo nesrečno Avstrijo, najzanimnejša, najnesposobnejša in najpristranejša. V narodnem oziru ni Bienert drugega kot eksponent nemškega nacionalizma, v kulturnem oziru čisto navaden škofjski eksekutor. Pod njegovo vlado bodo ljudje skoraj pozabili na pojem politične svobode; še nikoli se ni tako gazilo tiskovne svobode kot sedaj, odkar Avstrija boleha na Bienertu. In za tega Bienerta hodi »Slov. Narod«, hodijo liberalci danzadnem v ogenj in ga zagovarjajo pred slednjim človekom, kdor jih le hoče poslušati. O Bienertovem kabinetu piše: »zdaj je na krmilu ministristvo, ki je res kaj storilo za Slovence...« Ljudje so mislili, da je saj nacionalizem slovenskih liberalcev zanesljiv in veren. Toda, kot kaže kompanja za Bienerta, vlada v vsej liberalni stranki narodna morala dr. Oražnova. Kupčija je kupčija!

— **Svojim naročnikom**, ki jim je potekla naročnina, priložili smo današnji številki čke, da nam nakažejo naročnino. Kdor neče, da se mu ustavi list, naj se posluži čke.

Naročajte in širite naš list!

Zadnje vesti.

Goriške volitve.

Gorica, 29. septembra. Končni izid volitve v splošni kuriji v slovenskem delu je sledeči:

Vseh oddanih glasov je 21 219
veljavnih 21.051
neveljavnih 168
razcepljenih 89

Dobili so:

Naši kandidati:

Dr. Tuma 1188
Vrčon 1183
Marica 1181

Klerikalni kandidati:

Jerič 10.534
Manfre la 10.477
Fon 10.474

Liberalno-agrarni kandidati:

Kriznič 9429
Franko 9358
Štrekelj 9343

Ker iznaša absolutna večina 10.527 glasov, je Jerič izvoljen. Štrekelj, ki ima med liberalci ni klerikalci najmanj glasov, je propadel; ožja volitev pa je med klerikalcem Manfreda in Fon ter agrarno-liberalcem Kriznič in Franko.

Ožja volitev je v torek, 5. oktobra. Glasovi, ki jih navaja uradno štetje kot neveljavne in raz-

cepljene, so bili večinoma namenjeni našim kandidatom.

Italijanski socialisti so dobili v Furlaniji:

Tonet 1216

Vizintin 1212

Povodnik 1198 glasov.

Tudi med temi je precej glasov slovenskih sodrugov.

Žaupniki jugoslovanske socialno-demokratske stranke imajo jutri večer (četrtak) posvetovanje, da se definitivno določi taktika za ožje volitve. Že sedaj opozarjamo vse sodruga volilce, naj se strogo drže sklepa, ki se jim takoj razglasi in naj pokažejo, da si ne dajo od nikogar omajati discipline. Kakor so pri glavni volitvi nastopili samostojno, naj ostanejo krepki tudi nadalje.

Zagorske občinske volitve Zagorje ob Savi, 29. septembra. Kakor smo že poročali, sta se združili obe meščanski stranki pri občinskih volitvah. Isti liberalni voditelji, ki so pri zadnji birmi trobili na piščalke in pljuvali, ko se je peljal škof Jeglič iz Zagorja, kakor tudi tisti župnik, ki jih je smatral takrat za divjake, so volili sedaj skupno odbornike. Izvoljeni sta od socialnih demokratov Jakob Krajšek s 120 in Čobal s 118 glasovi, v manjšini so pa ostali socialni demokratje: Razboršek Alojz s 118, Galle J. z 118, Repovš Jožef s 114 in Franjo Sitter s 112 glasovi. Od kompromisne liste liberalcev in klerikalcev so izvoljeni: Bajcer Ivan s 121, Flisek Karol s 120, Šikovec Jožef s 123 in Medved Martin s 125 glasovi, v manjšini sta ostala: Lampert Stefan s 118 in Koprivc Tomo s 118 glasovi. Čobal je bil po zbiranju izvoljen med tistimi petimi, ki imajo enako po 118 glasov. Če se pomisli, s kakšnim terorizmom so delali nasprotniki ves čas med volitvami, se mora smatrati izid volitve za jako časten. Natančnejše poročilo objavimo v prihodnji številki.

Deželni zbori.

Češki deželni zbor.

Praga, 29. septembra. Sprava med Čehi in Nemci se je razbila. Dr. Škarda je naznanil v imenu čeških meščanskih strank dr. Eppingerju, da Čehi ne opuste od svojih zahtev, ki se tičejo dnevnega reda, temveč hočejo, da pridejo na dnevni red prve seje volitve deželnega odbora in sklep o komisijah, na drugi seji pa se imajo voliti komisije. Eppinger je naznanil predsedništvu nemških strank Škardovo izjavo. Nemške stranke so sklenile, da ostanejo na svojem stališču.

Praga, 29. septembra. Najvišji deželni maršal Lobkovic je izjavil nemškim strankam, da smatra svoje posredovanje za končano, ker se je v teku zadnjih dni prepričal, da je nemogoče misliti na spravo obeh nacionalnih taborov.

Praga, 29. septembra. V čeških krogih je vsled oficielne izjave o razbiti spravi veliko razburjenje in javno se govori, da bo odgovor na obstrukcijo v deželnem zboru češka obstrukcija v državnem zboru. Mislil se, da se deželni zbor že jutri odgodi. Neki vodja agrarcev je izjavil, da bodo Čehi takoj začeli z obstrukcijo, čim se snide državni zbor in da bodo odklonili vse Bienertrove poskuse glede na delavnost parlamenta.

Praga, 29. septembra. V političnih krogih se splošno sodi, da deželni zbor ne bo imel več seje.

Praga, 30. septembra. Včerajšnji „Prager Tagblatt“ naznanja, da bo deželni zbor še enkrat sklican meseca decembra in mu bo predložen proračun. V političnih krogih ne dvomijo, da bo tudi v decembru zasedanje brezuspešno in da se tedaj deželni zbor razpusti.

* **Kranjski deželni zbor** ima v petek sejo.

Koroški deželni zbor. Celovec, 29. septembra. Poslanec Burger je danes vložil tendenciozno interpelacijo radi vpadov kranjskih Slovencev v boroveljski okraj.

Štajerski deželni zbor. Gradec, 29. septembra. Socialni demokratje so vložili predlog, da se vpelje splošna, enaka, tajna in direktna volilna pravica za deželni zbor. Predlog je v temeljeval poslanec Resel, ki je osto napadel nemške nacionalce. Po zaslugi je prijel tudi slovenske klerikalce radi brezvestne obstrukcije v državnem zboru. Klerikalci so rohneli. Bili so tembolj divji, ker so se že poprej spopadli z dr. Kukovcem, ki je govoril o splošni volilni pravici.

Državni zbor. Dunaj, 30. septembra. V krogih nemških poslancev se zatrjuje z vso odločnostjo, da se snide državni zbor na vsak način 20. oktobra.

Ogrska kriza. Budimpešta, 28. septembra. Današnja seja zbornice se je izvršila, kakor je bilo dogovorjeno. Izven programa je bilo le to,

da je hotel poslanec Nagy interpelirati radi imenovanja predsednika kraljevske kurije in da predsednik Just ni dovolil interpelacije. Wekerle je naznanil, da je vlada podala demisijo, ker je imela dolžnost, voditi posle samo do državnozbornskega zasedanja. Ko je Wekerle omenil, da je prenehalo sodelovanje strank, na katero se je vlada opirala, so zadoneli klici: „Bil je že zadnji čas“. Dalje je naznanil, da je kralju priporočil, naj povabi voditelja parlamentarne večine Košuta. Na to so neodvisnjaki viharne aplavdirali.

Potem je Hello predložil poročilo bančnega odseka. Izrazil je željo, da bi se kriza kmalu in ustavno rešila. Dejal je, da volilne reforme ne more izvesti koalicija. Neodvisnajska stranka je po dogovoru s krono odstavila vojaška vprašanja, ne more se pa zahtevati od nje, da bi opustila samostalno banko, ki je važna točka njenega programa. Neodvisna stranka ne bo nikdar zatajila svojih načel, da bi se ohranila na vladi (pa jih je ne le zatajila, ampak porajala in poteptala, da je prisila do vlade! Op. ur.), zato pozdravlja svojega voditelja Košuta, ki je izjavil, da gre v opozicijo, če ne more uresničiti svojih idej (pa tega se pred tržmi dnevi sam ni vedel! Sicer pa itak nima druge ideje, nego dobro živeti in imeti okrog sebe četo petolizcev, ki slave njegovo puhloglavost).

Nato so govorili Molnar, Mezöffy, Rumun Mihali in Nagy, potem pa Wekerle, ki je razlagal, zakaj da njegova vlada „ni mogla“ izvesti volilne reforme. Napadal je seveda nemadžarske narodnosti in se jezil, da v Evropi ne verjamejo več oficielnim madžarskim lažem. Košutovec je razjezil, ker je dejal, da ni pristaš samostalne banke in povedal resnico, da so v naši dobi potrebna velika gospodarska področja.

Budimpešta, 28. septembra. Ogrska socialna demokracija je za ponedeljek večer naznanila spreved po mestu, o katerem je hotela demonstrirati za splošno volilno pravico. Bečarska policija je prepovedala obhod, češ, da bi se lahko nepošteni elementi pridružili poštenim delavcem. Stranka je na to sklicala celo vrsto shodov in po shodih je pozvala delavce na demonstracijo, ki bi se bila izvršila v najlepšem redu, če ne bi bili surovi pandurji brez vsakega pametnega razloga začeli napadati delavce s sabljami. Vsled tega je mnogo ljudi ranjenih, nekateri celo težko. Cela manifestacija pa je bila impozantna.

Budimpešta, 30. septembra. Ministrski predsednik Wekerle se je včeraj odpeljal na Dunaj in pride danes na avdienco k kralju.

Budimpešta, 29. septembra. Justh je imel danes daljšo konferenco s Košutom, na kateri je bil tudi Apponyi navzoč. Košut razglasa danes, da bo na svoji avdienci poskusil, če je mogoča parlamentarna rešitev krize. Njegov načrt obsega sledeče:

1. Viadar naj imenuje ministrstvo izmed neodvisnjakov, med katerimi naj bo en zaupnik krone.

2. Novi kabinet naj ima provizoričen značaj.

3. Bančni privilegij se provizorično podaljša za tri leta, nova vlada pa ima vse pripraviti za ustanovitev samostalne banke. Novi kabinet naj bi tudi izdelal volilno reformo. (Ampak kakšno?)

Švedska stavka. Stockholm, 29. septembra. Posredovanje državnega komisarja med delavci in podjetniki se je razbilo.

Balkanske homatije. Zagreb, 29. septembra. Kljub temu, da oporeka srbska vlada vsem vestem o protidinastičnem gibanju, se vendar v krogih, ki poznajo srbske razmere, sodi, da je Petrov prestol zelo omajen. Že pred meseci se je širil glas, da mislijo neki krogi spraviti angleškega vojvodo Comaughta na srbski prestol. Sedaj se poroča, da je v ta namen prava zarota, kateri je baje bivi minister Genčić na čelu. V zaroto je baje vpletenih tudi mnogo častnikov. Če je v deželi mnogo ljudi, ki bi želeli tujega princa za kralja, je dvomljivo, popolnoma gotovo pa je, da se opaža po vsej deželi nezadovoljnost s Petrovom in z dinastijo sploh.

Kotor, 29. septembra. Iz Cetinja se poroča, da so zasledili vojaško zaroto proti knezu.

Carigrad, 29. septembra. Neki črnogorski major, drug črnogorski častnik s tremi spremjevalci in neki podčastnik so pribežali iz Črnogore v Turčijo in prosijo, da bi jih sprejeli v turško vojsko.

Protestna stavka v Tridentu. Trident, 28. avgusta. Protestna stavka, ki jo je priredila socialno-demokratska stranka radi izgovora urednika, profesorja Mussolinija, se je po 24 urnem trajanju v Tridentu in Roveretu v redu zaključila.

Španija. Madrid, 29. septembra. Ministrski svet je sklenil, predložiti kralju tri dekrate na potrdilo. S prvim se preklicuje izjemno stanje v deželi, razen v Barceloni in Geroni, z drugim se sklicuje parlament, s tretjim se razpisujejo volitve za generalni svet.

Madrid, 29. septembra. Španske čete so zasledile Selvan v Maroku.

Shodi.

Lesni delavci v Ljubljani imajo v nedeljo, dne 3. oktobra v salonu gostilne „pri Levu“ na Marije Terezije cesti splošen shod, na katerem se bo razpravljalo o važnih zadevah. Dolžnost lesnih delavcev je, da gotovo pridejo. Začetek shoda ob 9 uri popoldan.

Dopisi.

Trst. (Zakaj je Jedrejčič izstopil iz organizacije uslužbencev glavnih skladšč in zakaj mu delavstvo večne zaupa?) Mili smo, da bo mož, ko se je sam ubil, sedel svoje življenje v kotičku ter da se ne pokaže več na politični ali organizatorični oder, zategadelj nismo dosedaj hoteli objaviti ničesar o njegovem nekorektnem postopanju v organizaciji in napram organiziranemu delavstvu. Nikdar ni bil odkritosrčen prijatelj organizacije, ker je hotel delavstvo vedno izkoriščati za svojo osebno korist. Leta 1899 do 1899 se je pričelo prvo gibanje med delavci glavnih skladšč, seveda brez organizacije; na čelu so bili Jedrejčič, Jernejčič in pokojni narodnjak Bukovič. Sklenilo se je na shodu, vložiti memorandum. Na podlagi tega se je delavcem malenkostno izboljšala plača, in sicer največ vsakemu po K 120 do 2 K na teden. Že takrat so vsi drugi odborniki mislili, da bo mogoče po tej mali regulaciji ustanoviti organizacijo; to pa ni bilo mogoče, ker je Jedrejčič spravil v žep svotico kronic, ki so jo bili delavci med seboj nabrali iz hvaležnosti. O tem ni Jedrejčič ostalim odbornikom nič povedal, šele po par letih, ko je slutil, da so drugi izvedeli, je to priznal in rekel, da je prevzel svoto zato, ker se je nahajal v slabih razmerah. Zadnje mesece leta 1905 se je pričelo zopet gibanje. V odboru je bil Jedrejčič; njegov namen je bil zopet delati za ustanovitev organizacije, a samo za to, da se za trenutek izkoristi solidarnost tržaškega delavstva. Ali stvar ni šla gladko; večina odbornikov je bila za to, da se ustanovi organizacija in potem šele napravi memorandum. Jedrejčič se je moral temu pokoriti. In res se je ustanovila organizacija in dne 6. marca 1906 se je vložil memorandum. Toda ko je bilo medno gibanje takorekoč na vrhuncu, je prišel Jernejčič pretiti z demisijo zaradi svojih finančnih razmer, češ, da je organizacija kriva, da se nahaja v takem položaju. Drugi odborniki, ki niso napravili niti koraka manj kot on, so trdili, da to ni res, ker drugače bili tudi oni v takih razmerah. Da ne bi trpelo društvo in sploh solidarnost in ugled vsega gibanja, se je po iniciativi nekaterih, sklicalo ožje zborovanje, na katerem se je razpravljalo o situaciji. Sklenilo se je, da bo 60 zanesljivih članov vložilo privatno po 10 kron, da se s tem pomore Jedrejčiču. V ta namen je bil izvoljen poseben blagajničar, ki je plačeval Jedrejčiču račune. Jedrejčič pa je v tem času še vedno pijančeval, toda ko so dotični obvezniki to uvideli, so odpovedali nadaljno plačevanje, vendar so do tega časa plačali za Jedrejčiča 388 kron.

Meseca novembra 1906 je bila splošna regulacija mezde (odgovor na memorandum). Navdušenje delavcev je hotel Jedrejčič izkoristiti v svoj namen. Hodil je okoli delavcev ter se pritoževal o svojih razmerah ter govoril o svojem postrvovanju zaradi organizacije. Dobil je človeka, ki je bil v organizatorčnem oziru malo poučen in mu nasvetoval sledeče: Naša organizacija bo sedaj prešla iz lokalne v centralistično, kapitala ima od 4000 do 5000 kron; ta kapital je mrtev. Zmenila sta se torej, da bo dotičnik predlagal na zborovanju zahvalo odbornikom ter da se jim izkaže hvaležnost s tem, da se sklene dati od mrtvega kapitala odbornikom sledeče svote: Jedrejčič Ivan 600 kron, Jernejčič Anton 400 kron, Ranapot 400 kron, Novak 300 kron in pa Skočaj 300 kron. Skupaj torej 2000 kron.

Ljubljansko delavstvo kovinske stroke

priredi v nedeljo, dne 3. oktobra

== ob 4. uri popoldne ==

v areni „Narodnega doma“ veliko vinsko trgatev.

Svira orkester na lok. — Po trgatvi ples in prosta zabava. — Na sporedu je še več drugih zanimivosti, tako, da bo vsak našel prijetno zabavo, plesalec ali neplesalec, star ali mlad. — Vstopnina: V predprodaji 50 vinarjev, pri blagajni 60 vinarjev. Otroci do 14. leta so vstopnine prosti. — Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri vseh kovinarskih zaupnikih ter v društvu in pri strokovnem tajništvu v Selenburgovi ulici št. 6 II. Odbor.

Priporočamo našim gospodinjam pravi **FRANCKOV**: kavni pridelek iz zagrebške tovarne.

Nagovor Jedrejčiča je bil o »mrtvem« kapitalu, navduševal je navzoče, da sprejmejo ta predlog. Nasprotno stališče sta zavzela Anton Jernejčič in A. Novak; povdarjala sta, da bi se sramovala vzeti težko prislužen delavski denar, ki mora biti namenjen v podporo revnim članom ter revnim vdovam in sirotam organiziranih delavcev. Na to je seveda predlog padel in z njim tudi Jedrejčič, ker ni dosegel svojega namena. Samoumevno je, da Jedrejčič sedaj kritizira socialiste in organizacijo, češ, da niso pravi; za prave smatra najbrž one, ki hočejo društveni kapital razdeliti med seboj. Med delavstvom, razven par narodnjakarjev, nima nobenega zaupanja, pač pa mu zaupa g. Mandič in N. D. O. Narodnjakarji mislijo, da so z Jedrejčičem mnogo pridobili. Mi pa jim voščimo — največ g. Mandiču — dober tek.

Društvene vesti.

§ **Ljubljanska podružnica kovinskih delavcev** priredi v nedeljo 3. oktobra v areni »Narodnega Doma« veliko veselico pod naslovom »Vinska trgatav«. Svira orkester na lok. Začetek ob 4. popoldne. Spored jako zanimiv in zabaven. Vstopnina znaša v predprodaji 50 vin., pri blagajni 60 vin.; otroci do 14. leta prosti. Vstopnice je dobiti pri vseh zaupnikih, v društvu ter pri Strokovnem tajnistvu, Šelenburgova ulica št. 6/II. Ker je čisti dohodek namenjen v dobrodelne svrhe, priredba pa stane mnogo stroškov, vabi vse kovinarje in prijatelje kovinskih delavcev k obilni udeležbi odbor.

§ **Vinsko trgatav** priredi strokovno društvo krojaških pomočnikov v nedeljo, dne 3. oktobra 1909 v gostilni g. Fr. Počka, Florijanska ulica 6. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za osebo 20 vinarjev.

§ **Plesne vaje** članov Splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Ljubljani se prične v nedeljo 3. oktobra ob 8. popoldne v salonu bivše Hafnerjeve pivnice na Sv. Petra cesti št. 47. Vaje se bodo vršile v vseh navadnih in modernih plesih po najnovejši metodi. Vadilo se bo vsako nedeljo od 3. popoldne naprej, izjemoma pa tudi ob praznikih in drugih dnevih, kar se bo vselej še posebej naznanilo. Salon je prenovljen in nalašč urejen za ta namen. Podrobnejša pojasnila se dobe v društvu in na lici mesta. Vabi se k obilni udeležbi. Po članih vpeljeni gostje dobrodošli.

§ **Sodrugom telovadcem** v Ljubljani na znanje. V področju Splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Ljubljani se je ustanovil telovadni odsek, ki takoj prične z rednimi vajami, čim bo rešena prošnja, ki se je predložila občinskemu svetu za prepustitev telovadnice na I. ali pa II. mestni deški ljudski soli. Sodrugi, ki so že telovadili, oziroma imajo veselje do telovadbe, pa še niso člani zveze, naj se priglase čim prej, da ne bo motenja v pouku.

§ **Išče se voditelj za plesne vaje** v Ljubljani. Sodrugi, ki imajo prakso in so kot taki že delovali, oglasijo naj se v upravnistvu »Rdečega Prapora«. Rabi se tudi igralec na glasovir. Zglasiti se je istotam.

H. Suttner

Ljubljana :: Mestni trg
razpošil a ure, zlatnino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trgovko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoea K 450. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: :: nikelnasta K 120, srebrna K 5—. ::

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31—19

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Kavarna „Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Kupujte šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10 % popusta.

Modni salon

M. Sedej-Strnad Ljubljana

Prešernove ulice št. 3 (v palači »Mestne hranilnice«)

priporoča cenjenim damam svojo bogato zalogo klobukov najnovejših fazon in najfinejšega okusa.

Katinka Widmayer

trgovina pri »Solnou« za vodo
Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45—34

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, l. t. d. Vezanje umetnih cvetic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne »peče« vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene

35 letni velik uspeh!

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogo-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Placolijs

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52—51

sv. Cirilu in Metodu Ljubljana, Lingerjeve ulice 1.

Klobuke, cilindre in čepice

v najnovejših fazonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

52—38

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatnino, zapriseženi
godnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se velikonočno in binkoštno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj in poštne prosto! 52—46

Telefon št. 177

52—39

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Telefon št. 177

Telefon št. 177

Podniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
najboljše potovati, naj se obrnejo
na
Simona Kmetlika
v Ljubljani, Kolodvorske ulice 31
Kateri želijo dobro, po ceni in
najboljše potovati, naj se obrnejo
na

Dolniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon št. 168.

Telefon št. 168.

priporoča svojo

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

52—39